

Den indviede jord – Eller hvilken jord skal jeg ned i?

– overvejelser over begrebet *indviet jord*.

Af provst Leif Arffmann

Fra tid til anden dukker der ønsker op om særlige begravelsespladser for mennesker, der ikke er medlemmer af folkekirken. Dette ønske støder i nogle tilfælde sammen med den danske folkekirkes monopollignende status indenfor begravelses- og kirkegårdsområdet.

Disse ønsker har, historisk set, resulteret i, at der nogle steder er anlagt begravelsespladser uden tilknytning til folkekirken. Men det er kun tre trossamfund uden for folkekirken, der her i Danmark har egne kirkegårde, nemlig Det mosaiske Trossamfund, Den reformerte Kirke i Fredericia og Brødremenigheden i Christiansfeld. Det skal dog bemærkes, at en række evangelisk-lutherske frimenigheder også har egne kirkegårde.

På det seneste er der i september 2006 under megen pressebevågenhed markeret ibrugtagelse af en muslimsk begravelsesplads ved Brøndby, finansieret af Dansk Islamisk Begravelsesfond.

Det vil dog sige, at folkekirkens kirkegårde i det store og hele er kirkegårde for alle samfundets borgere. Dette er også fastslået i lovgivningen, idet enhver har ret til at blive begravet på en kirkegård, dér hvor vedkommende bor.

I de senere år er der nogle steder givet udtryk for, at særlige grupperinger i samfundet ønskede at blive begravet i "ikke indviet jord." Spørgsmålet er imidlertid, om der ikke lægges al for megen vægt på dette udtryk. Det vil derfor være nærliggende at se, hvad dette udtryk, "indviet jord" dækker over.

Indvielse af kirkegårde

I lovgivningen siges, at en kirkegård skal indvies, inden den tages i brug. Men dermed er der ikke sagt, hvad det betyder. Det er forklaret således i August Roesens *Dansk kirkeret* fra 1976:

”Nye kirkegårde og udvidelsesarealer til bestående kirkegårde indvies, forinden de tages i brug. Indvielsen foretages som regel af vedkommende præst i forbindelse med den første begravelse på arealet. (biskoppernes vejled. S. 146).”

Denne passus findes også i den tidligere udgave af *Dansk Kirkeret* fra 1965, hvor der dog gøres følgende interessante tilføjelse:

”Indtil nyeste tid indtog ministeriet det standpunkt, at kun kirkegårde, beregnet til jordfæstelser eller såvel til jordfæstelser som til nedsættelse af urner, kunne indvies, hvorimod de af justitsministeriet godkendte begravelsespladser for urner - der ikke kunne anses som ”kirkegårde” - ikke burde kirkeligt indvies. Denne linie har ministeriet brudt i skr. af 16/5 1952, hvorved der blev givet tilladelse til, at et areal (omkring en valgmenighedskirke), der i henhold til justitsministeriets tilladelse alene skulle anvendes til anbringelse af urner, blev indviet.”

Denne interessante tilføjelse kunne tyde på, at nogle urnekirkegårde ikke er blevet indviet.

Det er tillige værd at bemærke, at der alene tales om vejledninger, ligesom udtrykket ”som regel” benyttes. Og ser vi på biskoppernes vejledning, da er der også tale om et vejledende ritual for indvielse af kirkegårde. Det siges her, at en kirkegård, hvis den er beliggende ved en kirke, betragtes som indviet ved den pågældende kirkes indvielse. Der er således ikke her tale om et decideret indvielsesritual for kirkegården. For øvrige kirkegårde gælder, at de indvies ”når ... (de) ... tages i brug som kirkegård”, d.v.s. ved den første begravelse. Her er det sognepræsten, der foretager indvielsen. Indvielsen kan finde sted ved kirkegårdens hovedindgang eller ved graven, i forbindelse med, at den første kiste sænkes i jorden.

Det vejledende forslag indeholder salmesang, tekstlæsning fra Det Nye Testamente og ordene: "Så indvier jeg da dette sted til kristen begravelsesplads i Faderens Sønnens og Helligåndens navn. Fred være med deres støv, som skal hvile her. Amen"

Begravelsesplads for alle

Det kan således konstateres, at hvor lovgivningen éntydigt fastslår, at kirkegården skal indvies, før den tages i brug, så er der ingen éntydig bestemmelse af, hvorledes begrebet indvielse skal forståes.

Det er således ikke utænkeligt, at nye kirkegårdsafsnit i løbet af årene blot er taget i brug og dermed indviet ved den første begravelse, der fandt sted.

De danske kirkegårde bærer da også vidnesbyrd om, at mennesker fra mange forskellige trossamfund er begravede her. Der er sket en tilpasning, hvorefter kirkegårdene er blevet indrettede, således at der er plads til alle. Dette er også udtrykt i Kirkeministeriets vejledning fra 1996 "Kirkegården: Begravelsesplads for alle". Her gives der gode råd med henblik på at indrette særlige afsnit af kirkegården til brug for andre trossamfund og ikke-medlemmer af folkekirken.

Der er da også eksempler på, at trossamfund udenfor folkekirken ikke udtrykker ængstelse ved at blive begravet på folkekirkens kirkegårde og dermed i mere eller mindre "indviet jord". I de senere år er der således flere steder anlagt muslimske begravelsesområder inden for rammerne af eksisterende folkekirkelige kirkegårde. Se for eksempel Kristeligt Dagblad 6. oktober 2000 om muslimsk begravelsesplads på Vejle Nordre Kirkegård. Det er derfor ikke korrekt, som det ofte er blevet fremstillet i medierne, at den i september 2006 ibrugtagne muslimske begravelsesplads ved Brøndby er den første muslimske begravelsesplads i Danmark.

Det er således muligt at indrette begravelsespladser for ikke-medlemmer af folkekirken inden for de eksisterende kirkegårdsræssige rammer.

Da der ifølge en uofficiel beregning, og under forudsætning af den nuværende ligbrændingsprocent (ca. 71) er plads til 55 mill. døde på de danske kirkegårde, synes der således heller ikke at være et tvingende behov for anlæg af flere begravelsespladser.

Dersom dette alligevel forekommer en mulighed til overvejelse, skyldes dette, at der fra flere sider er rejst ønske om anlæg af begravelsespladser, der ikke falder indenfor ram-

merne af de eksisterende kirkegårde. Der kan her henvises til henvendelsen fra foreningen Løvfald til Kirkeministeren i 2006. Denne henvendelse synes at være inspireret af den engelske "Natural Death" bevægelse. Her ønskes begravelsespladser anlagt i skovområder. Det er imidlertid spørgsmålet, om en generel etablering af begravelsespladser i de danske skove forekommer at være en rimelig ordning. Det synes ikke at være helt sammenfaldende med de skovrejsningsplaner, der stilles i forslag som tillæg til flere amtsregionplaner. Der er også rejst andre ønsker om særlige begravelsesområder, ønsker der afspejler de individualistiske tendenser i begyndelsen af 2000-tallet. Det kan da også overvejes at tænke på andre muligheder end just skovbegravelser.

De danske kirkegårde er gennem de sidste 75 år blevet anlagt og reguleret i overensstemmelse med tidens tendenser indenfor landskabsarkitektur.

I den kirkegårds-mæssige tradition blev der således allerede i første halvdel af 1900 tallet skabt anlæg, der tager udgangspunkt i landskabet og de landskabelige former, der giver sig herudfra. Skovkirkegården i Stockholm står som det fornemste eksempel herpå og er da også optaget på UNESCOs verdensarvsliste. Men inspirationen herfra til skovkirkegårdsanlæg i Danmark er ganske tydelig. Selv i Vestjylland, hvor skovkirkegårde ikke synes at være det mest naturlige valg af kirkegårdsanlæg, ses der flere eksempler på disse.

Marginaljord, Horne kirke.
Foto: Mette Fauerskov.

Det er således ikke fremmed for dansk kirkegårdskultur at etablere begravelsespladser inden for rammer, der ikke omfatter de traditionelle kirkegårdsanlæg.

Hertil kommer, at der i tilslutning til ønsket om at sikre kirkerne og kirkegårdenes omgivelser mange steder blev taget initiativ til, at menighedsråd erhvervede de arealer, der lå tættest på de eksisterende kirkegårde. Disse blev erhvervet med fremtidige kirkegårdsudvidelser for øje, men tillige for at sikre, at der ikke blev etableret skrothandel-virksomhed eller lign. som nærmeste nabo til kirkegården.

Der er således flere kirkegårde, der har erhvervet områder i kirkegårdens umiddelbare nærhed, som ikke for indeværende anvendes til begravelsespladser. Disse områder kan være af skovkarakter eller ligge hen uden synderlig beplantning. Det er derfor værd at overveje, om disse kan anvendes som begravelsespladser for mennesker, der af den ene eller den anden grund ikke ønsker at blive begravet på den eksisterende kirkegård.

Folkekirkens de facto monopol på kirkegårdsanlæg skal altid udøves med skønsomhed. I forlængelse af Kirkeministeriets ovenfor omtalte vejledning skal der hermed peges på muligheden for at bringe ikke anvendte arealer i anvendelse som begravelsespladser. Disse kan så have karakter af en mindre reguleret begravelsesplads.

Sådanne begravelsespladser skal selvsagt ikke etableres i enhver landsby, men en fornuftigt drøftelse inden for et

Marginaljord,
Hviding kirke.
Foto: Mette Fauerskov.

lokalt område vil utvivlsomt kunne resultere i forslag om, hvor sådanne begravelsespladser kan høre hjemme.

Herved sikres der ikke-medlemmer af folkekirken en mulighed for begravelse i jord, der ikke er en del af den traditionelle kirkegård, og herved skabes der også mulighed for en praktisk og økonomisk overkommelig ordning, der tilgode- ser vide kredse i det danske samfund. Til gengæld er der en fælles ramme, der søger at rumme den mangfoldighed, be- folkningen udgør.

Hvorvidt en sådan begravelsesplads er at betragte som ind- viet jord, må bero på en vedtagelse herom i det pågældende menighedsråd, sammen med den kirkelige tilsynsmyndig- hed, der meddeler tilladelse til samme anlæg.